

qui nomine Ecclesiæ universalis exhibetur; sed nomina eorum qui in illo describuntur cum elogio pronuntiantur, ut audientes excitentur ad imitationem, et ad reddendum eis cultum qualem disciplina ecclesiastica permittit.

§ III. — De conditionibus requisitis ut reliquiæ sanctorum cultu publico venerari possint.

1° Per reliquias sanctorum et beatorum intelliguntur eorum corpora et corporis partes etiam minimæ, nempe caput, manus, digiti, dentes, ossa, capilli, cineres, pulveres, insuper et eorum vestes, panni, vela quibus in vita usi sunt, vel quibus eorum corpora vel corporis partes post mortem fuerunt involuta; instrumenta pœnarum et mortificationum quibus utebantur, et alia hujusmodi, ut scripta, etc.

2° Probavimus in Tractatu de Incarnatione reliquias sanctorum cultu relativo dulciæ honorari posse; illorum autem cultus potest esse privatus vel publicus, eodem modo ac cultus personarum ad quas referuntur. Unde reliquiæ servorum Dei solo cultu privato dignæ sunt; reliquiæ beatorum, cultu publico, sed limitato; et reliquiæ sanctorum canonizatorum, cultu publico illimitato. Reliquiæ sanctorum in catacumbis inventorum, qui vulgo dicuntur *baptizati*, venerationi fidelium publice exponi possunt, si ab episcopo fuerint recognitæ cum licentia eas exponendi, sed absque officio et Missa. *Gardell.* n. 3097 et 3157.

3° Reliquiæ noviter inventæ aut productæ cultu publico honorari non possunt, nisi ad beatos aut sanctos canonizatos pertineant, et a Papa vel ab episcopo recognitæ et approbatæ fuerint, ut patet ex Decretal. l. 3, art. 45, cap. 2, et ex Concil. Trid., sess. 25, de Invocatione et Reliquiis sanctorum, statuente « nulla admittenda esse » nova miracula, nec novas reliquias recipiendas, nisi » recognoscente et approbante episcopo, qui simul atque » de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis et aliis piis viris, ea faciat quæ veritati et

» pietati consentanea judicaverit. » Si ad servos Dei, neque canonizatos, neque beatificatos, pertinerent, a Papa vel a S. Congregatione Indulgentiarum recognosci deberent ut eas cultu publico venerari liceret; sic docent *Benedictus XIV*, *Ferraris* alique theologi, eo sensu caput Decretalium superius citatum interpretantes.

4° Quæ a Papa fuerunt approbatæ, non ideo publicæ venerationi exponi possunt etiam in ecclesiis regularium, nisi prius Episcopo fuerint præsentatæ et ab illo recognitæ ut authenticæ. Ita fuit decisum a S. Cong. Rituum diebus 26 junii 1627 et 19 oct. 1691, idque decreto concilii Trid. optime congruit. Episcopus autem, visis litteris et sigillis, eas esse authenticas testatur, ac venerationi fidelium in sua diocesi vel in aliqua ecclesia exponendas permittit. Vide *Gardellini*, n. 4392 ad 8um, notam.

Partes ex hujusmodi reliquiis extrahere, in thecis collocare et sigillare potest, testari per scriptum eodem sigillo munitum eas de locis authenticis fuisse extractas et venerationi fidelium exponi permittere. Reliquiæ sigillis alicujus episcopi munitæ in aliena diocesi cultu publico honorari non possunt, quin prius ab Ordinario loci recognitæ fuerint. Reliquiæ a superiore regularium recognitæ, litteris authenticis et sigillo munitæ, non ideo exponi possunt etiam in propria regularium ecclesia, donec ab episcopo fuerint approbatæ et sigillo ejus ob-signatæ. In recognoscendo hujusmodi reliquias, in eas extrahendo et in alias thecas transferendo, Episcopi non tenentur theologos et alios pios viros concilio Trid. præscriptos sibi adjungere, sed tantum ubi agitur de reliquiis noviter inventis sanctorum canonizatorum vel beatificatorum, ut explicant communiter doctores; et si quoddam circa id emerit grave dubium, nihil novum vel in Ecclesia inusitatum inconsulto summo Pontifice decernere possunt, ut in fine decreti concilii Trid. habetur.

Notat *Ferraris*, vo *Veneratio Sanct.*, n. 161, antiquas reliquias habendas esse in ea veneratione, in qua hactenus fuerunt, quod intelligendum est si adhuc existat sigillum episcopale, aut saltem testimonium unius per-

sonæ fide dignissimæ, quæ declaret cum juramento se olim vidisse reliquiam habitam ut authenticam et identitatem ejus perfecte agnoscere.

5° Corpora et insignes reliquiæ sanctorum vel beatorum, post eorum beatificationem, aut servorum Dei nondum beatificationem, quando in causis eorum beatificationis Sedes Apostolica jam manum apposuit, nec de civitate in civitatem, nec de ecclesia in ecclesiam, nec de capsam in capsam transferi possunt inconsulta Sede Apostolica vel sacra Rituum Cong. Sic expresse et fuse *Bened. XIV*, l. 4, 2^a part., cap. 22. Hæc reservatio locum non habet in translatione servorum Dei in quorum causis Sedes Apostolica manum nondum apposuit, id est, commissionem pro beatificatione procedendi nondum emisit; solius Ordinarii loci licentia sufficit, ut idem tenet Pontifex et alii cum illo. Concipimus corpora et insignes reliquias beatificationem et servorum Dei, quando in causis eorum Sedes Apostolica manum apposuit, non debere transferri absque dictæ Sedis aut S. Cong. consensu. At generalis est consuetudo, saltem in Gallia, ut quæcumque sanctorum reliquiæ cum approbatione Episcopi, de capsam in capsam, de ecclesia in ecclesiam, de civitate in civitatem et de diocesi in diocesim transferantur.

6° Triplicis generis distinguuntur reliquiæ sanctorum, scilicet *insignes, notabiles et parvæ*. S. R. Cong. declaravit pluries, et notanter 8 aprilis 1628 et 13 januarii 1631, apud *Gardellini*, n. 593 et 745, insignes reliquias sanctorum esse caput, brachium, crus, aut aliam partem corporis, in qua passus est martyr, modo sit integra, et non parva, ac legitime ab Ordinariis approbata. Reliquiæ insignes eo ipso sunt notabiles; sed quædam reputantur notabiles, quæ non sunt insignes, ut digitus, costa, vel grandioris membri pars non modica, puta capitis, brachii, etc. Episcopi est judicare an reputari debeant notabiles. Parvæ reliquiæ sunt particule quæ in parvulis orbibus includuntur et a piis hominibus religiose a collo gestantur, in oratorio servantur, etc.

Pro solis reliquiis insignibus permitti potest officium:

solæ insignes et notabiles solemniter, cum licentia Episcopi, transferri queunt. Vide *Catalani*, in Rituali Roman. t. II, p. 287.

7° Reliquiæ sanctorum vendi, emi, pro re pretio æstimabili commutari, aut per furtivam subtractionem auferri nequeunt, etiam devotionis causa, nisi apud infideles existant, quia sunt res sacræ et ideo pretio æstimari non possent absque sacrilegio. *Ita omnes*. Si Barenses corpus S. Nicolai, Cenomanenses corpus S. Scholasticæ per furtum abstulerint, aut peccaverunt, aut probabilius bona fide excusati fuerunt.

8° *Bened. XIV*, longe disserit, l. 4, 2^a part., cap. 27 et 28, de corporibus et reliquiis sanctorum martyrum e cœmeteriis vel catacumbis quæ sunt Romæ vel prope Romam extractis, sine indicatione nominis proprii, et quibus nomen appellativum imponitur, quod vulgo dicitur *baptizare sanctum*. Notat 1° multa in catacumbis et cœmeteriis Romanis sepulta fuisse martyrum corpora, quæ omnia nondum fuerunt effossa; 2° hæc loca sacra accurate custodiri, et quibuslibet personis prohibitum esse, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, vel minimas reliquias ex illis extrahere aut extrahentibus auxilium præbere; 3° sacras reliquias extrahi non posse, nisi adsit sacerdos a cardinali vicario Urbis delegatus, qui diligenter inquirere et recognoscere debet signa quibus, juxta S. Congreg. Indulg. decreta, certissime constabit eas ad martyrem pertinuisse, v. g., inscriptiones, supplicii instrumenta, symbolum significans *pro Christo*, palmas incisas, phialas seu vascula sanguinis in tumulis deposita, etc.; 4° eas in capsis statim reponi, sigillari, nec venerationi exponi nisi prius cardinalis vicarius vel alii quibus hæc cura demandata est, easdem examinaverint, et a summo Pontifice vel a sacra Cong. Indulg. et Reliquiarum fuerint recognitæ et approbatæ; 5° statutum esse ut conficiatur liber in quo describantur, tum corpora e cœmeteriis recentem extracta, tum nomina personarum et ecclesiarum quibus conceduntur; 6° usum a primis sæculis invaluisse ut sanctis ignotis nomen sub

quo designari possent imponeretur, ut patet exemplo athletæ qui S. Felici in ipso martyrio se adjunxit et vocatus est Adactus, exemplo quatuor fratrum quorum nomina ignorabantur, et dicti sunt quatuor Coronati: privilegium sanctum ignotum nunc nominandi, vulgo baptizandi, ad solum cardinalem vicarium pertinet; 7° morem semper usitatum nomina sanctis ignotis assignandi esse laudabilem, quia experientia constat fideles ferventiori affectu ad reliquias sanctorum nomen habentium quam nomine carentium ferri vel inclinari; 8° nomina imponenda debere esse appellativa et omnibus sanctis martyribus communia, ut sunt Felix, Fortunatus, Deodatus, Theophilus seu Dei amicus, Justus, Candidus, Fortis, Victor, Vincentius, etc.; non vero propria, v. g., Petri apostoli, Pauli, Laurentii martyris, Francisci Assisii, etc.; quia tunc verum esset mendacium et populus deciperetur, dum in priori casu nulla est deceptio, modo a circumstantiis individuum designantibus abstrahatur.

9° Reliquias etiam sanctorum canonizatorum authenticas unusquisque apud se habere aut secum deferre potest, cum reverentia debita et devotionis causa: eas igitur mediate vel immediate tangere non est prohibitum, nisi ubi publicæ venerationi fidelium exponuntur vel in processionibus deferuntur: tunc ad solos clericos in sacris Ordinibus constitutos et sacris vestibus ac præsertim stola indutos eas tangere aut deferre pertinet.

10° Ex decisione S. Cong. Rit. diei 22 januarii 1701, quando reliquiæ exponuntur, præter lampadem, duo accendenda sunt luminaria, vel non exponantur. Non sunt incensandæ in missa, nisi cum incensantur oblata; eadem S. Cong. die 24 aprilis 1602. In altari pro ejus consecratione locandæ debent esse reliquiæ sanctorum ab Ecclesia approbatorum; S. Cong. Rit. die 13 sept. 1503: non legitur autem eas pro altarium consecratione iisdem munitas esse oportere authenticitatis characteribus qui ad publicam expositionem requiruntur; sufficit ut episcopus judicet eas esse veras.

11° Non licet falsas reliquias ad venerationem exponere: esset peccatum gravis deceptionis, et etiam superstitionis, propter cultum qui eis indebite redderetur; nec ossa sanctorum radere, ut rasura cum potu detur infirmis, ex decisione S. Cong. Episc. et Regul. diei 17 decembris 1691; nec reliquias, præsertim insignes, ad ægrotos deferre, ex Concil. Mediol. V; nec eas etiam authenticas exponere in altari in quo sanctissimum Sacramentum exponitur, ex instructione de mandato Clementis XI, die 20 januarii 1725 edita; nec eas in tabernaculo ubi sanctissimum asservatur Sacramentum deponere et retinere, ex responsione S. Cong. Rit. diei 22 februarii 1593; nec eas exponere super tabernaculum sacram Eucharistiam continens, vel ad eam continendam destinatum, ex decisione S. R. Cong. 3 aprilis 1821; nec, ut videtur, ante hujusmodi tabernaculum.

Qui plura de sacris reliquiis scire voluerit, adeat Instructionem nostram gallicam cui titulus: *Instruction et Ordonnance touchant les reliques de la vraie Croix et des Saints*, in qua totam hanc materiam fere et multis citatis auctoritatibus tractamus.

§ IV. — De variis titulis sub quibus sancti et eorum reliquiæ honorari possint.

1° Sancti in cælo regnantes et ab Ecclesia honorati in varios dividuntur ordines seu classes: numerantur videlicet, in ritu Romano, Apostoli, martyres, confessores pontifices, doctores, confessores non pontifices, abbates, virgines et non virgines; adduntur lectiones ac responsoria pro doctoribus qui sunt confessores, pontifices vel non pontifices.

Præter duodecim Apostolos a Christo electos, tres alii in Actibus Apostol. recensentur, nempe S. Mathias loco Judæ proditoris suffectus, B. Paulus et S. Barnabas instinctu Spiritus sancti ad apostolatam vocati. Hi omnes, Juda excepto, in universa Ecclesia sub ritu Apostolorum honorantur, quia electi et cooptati fuerunt ut Evangelium mundo universo annuntiarent. Nullus alius talem habuit

missionem, nec sub eodem titulo absolute honorari potest. Attamen non repugnat aliquem cognominari apostolum talis gentis aut talis provinciae quam ab infidelitate convertit ad Christum; et in regione honorari sub titulo Apostoli, sive ex usu immemorabili, ut patet exemplo B. Martialis Lemovicensis, cui, post multas disputationes, titulus Apostoli fuit adscriptus in undecimo saeculo; vel ex summi Pontificis concessione, ut docet *Bened. XIV*, l. 4, 2^a part., cap. 11, n. 3. Necessitas hujus concessionis de novi usus inductione intelligenda est; nam ecclesiae quae, ex antiquo usu, aliquem venerantur ut proprium Apostolum, hunc morem titulo possessionis retinere possunt. *Ibid.*, n. 7. Extra ritum Ecclesiae et officium celebrandum, v. g., in sermonibus, in martyrologio, in libris asceticis, et promiscue nomine apostolorum decorantur, qui populos infideles vel haereticos Christi doctrina, suis praedicationibus, imbuerunt.

III Doctorum mentio habetur in Ep. B. Pauli ad Ephes. IV, 11: in Act. Apost. XIII, 1, et in libris SS. Patrum: ad constituendum autem Ecclesiae doctorem tria requiruntur, scilicet eminens scientia, insignis vitae sanctitas et summi Pontificis aut Concilii generalis declaratio. *Bonifacius VIII*, in Sexto, l. 3, tit. 22, cap. unico, quatuor numerat insignes Ecclesiae doctores, nempe S. Gregorium Magnum, S. Aug., S. Ambrosium et S. Hieronymum; his additi sunt S. Thomas de Aquino a S. Pio V, et S. Bonaventura a Sixto V. *Bened. XIV*, l. 4, part. 2, cap. 12, n. 9, tenet 1° « individuum praecessisse concessionem tituli » doctoris concessionem officii et Missae sub eodem titulo in » universa Ecclesia quoad sanctos tantum Gregorium, » Ambrosium, Augustinum, Hieronymum, Thomam de » Aquino et Bonaventuram; 2° alios in universa Ecclesia » eundem habere titulum, quamvis nulla praecesserit formalis declaratio admissionis ipsorum inter Ecclesiae doctores, qui sunt sancti Joannes Chrysostomus, Gregorius » Nazianzenus, Anselmus, Isidorus et Petrus Chrysologus; 3° nonnullos alios sanctos in universa Ecclesia, nulla quoque praevia formali declaratione, quemdam obtine-

» re cultum sub titulo Doctoris, sed sine antiphona *O doctor optime*, et tantum vel cum evangelio et oratione, » uti est S. Hilarius, vel cum antiphona tantum, uti » sunt SS. Athanasius et Basilius; 4° aliquem ex praedictis et alios nonnullos in particularibus Ecclesiis habere integrum officium doctoris: sanctus enim Hilarius hoc integro officio potitur in Ecclesia Pictaviensi, » Parisiensi, Andegavensi aliisque, etc.; » sic etiam venerabilis Beda apud Benedictinos et Cistercienses; 5° S. Cong. Rit. titulum Doctoris aliquando concessisse pro officii recitandis, in aliquibus diocesis in honorem aliquorum sanctorum, habita ratione eximiae eorum scientiae, insignis sanctitatis, et immemorabilis cultus in his locis sub titulo Doctoris, cum tacita Sedis Apostolicae permissione. *Ibidem* ait dolendum sibi videri quod usque adhuc cogitatum non fuerit de sancto Bernardo, tot meritis eximio, caelestique doctrina referto, sub titulo Doctoris in universa Ecclesia colendo. Pius VIII, anno 1829, eum per speciale decretum ad hanc elevavit dignitatem, ac constituit ut omnes per totam Ecclesiam illum sub titulo Doctoris colerent. Leo XII idem fecerat anno praecedenti, nempe 1828, pro S. Petro Damiano. Sic etiam Pius IX anno 1851 relative ad S. Hilarium Pictaviensem.

211 Qui sint martyres, qui confessores, jam supra diximus. Disputatur an bonus Lator, cujus sanctitas non est dubia, sit martyr; sed pars negativa sola tenenda est, siquidem non passus est ob Christum, quem ante mortem feliciter confessus est.

Ecclesia solas feminas sanctas et immaculatas sub ritu et titulo Virginum colit; non viros, etsi virginitatem etiam cum majori merito servaverint, quia hi sub pluribus aliis titulis honorari possunt: in Ecclesia vero triumphante communem fore mulieribus ac viris aureolam virginitatis docent auctores post S. Thomam, his Apocalypsis verbis innixi, cap. XIV, 4: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque terit.*

1° Pro concessione officii et Missæ sub ritu virginum non interponit Ecclesia iudicium definitivum quoad qualitatem seu statum et classem personarum, sed satis ei est si apta adsint fundamenta quæ faveant virginitati. » Sunt verba *Bened. XIV*, l. 4, 2^a part., cap. 12. Unde sub titulo Virginum coluntur etiam mulieres quæ matrimonio junctæ sunt, quando sufficientibus testimoniis asseritur eas in matrimonio virgines remansisse.

2° Memoria alicujus sancti aut ejus festum ordinarie anniversaria die obitus ejus celebratur, et hæc dies vocatur natalis, quia in illa sanctus pro vita gloriæ natus est. Fundamentum officium et Missam pro universali Ecclesia concedendi suppeditant etiam inventiones arcarum reliquiarum, insignes eventus, apparitiones, specialia charismata sanctis a Deo concessa, peculiare circumstantiæ; apud Græcos eundem titulum habet res memorabilis, ut concilii generalis celebratio.

Notandum autem non esse locum concessioni officii et Missæ pro universali Ecclesia in honorem sanctorum quorum nomina in Martyrologio Romano non sunt descripta. *Bened. XIV*, l. 4, 2^a part., cap. 6, n. 14. Excipiuntur sancti post ultimam Martyrologii editionem solemniter canonizati, ut supponit decretum S. R. Cong. 10 januarii 1631.

3° Fundamenta concessionis officii et Missæ, pro ecclesiis particularibus, in honorem sanctorum, beatorum aut canonizatorum, sunt reliquiarum illorum inventio vel translatio etiam in aliam capellam intra eandem Ecclesiam, insignia beneficia eorum intercessione obtenta, etc.

4° Ad hoc ut officium et Missa celebrari vel recitari possint occasione alicujus sancti reliquiæ, requiritur: 1° ut sanctus sit canonizatus formaliter vel æquipollenter; 2° ut descriptus sit in Martyrologio Romano, sicut modo diximus; 3° ut sit nominis proprii (S. R. C. 30 julii 1689 et 14 martii 1693); 4° ut reliquia sit stricte insignis, ita ut notabilis non sufficeret (23 nov. 1602). Una ex his conditionibus deficiente, officium in honorem hujus reliquiæ

ferri non potest, nisi ex speciali Sanctæ Sedis concessione. His vero existentibus, Episcopus concedere potest ut officium celebretur singulis annis die determinato. Non sufficit quod Episcopus reliquiam agnoverit eamque venerationi fidelium exponi permiserit: speciale exigitur decretum episcopale officium permittens.

Hoc officium est simpliciter duplex. In eo, juxta *Romæ*, dicitur *Gloria et Credo*. Non habet octavam, seclusa speciali concessione. (S. R. Cong. 12 aug. 1613.)

Concessio hujus officii est tantum pro ecclesia sacram reliquiam possidente (12 martii 1618 et 20 nov. 1677). Tunc clerici ad recitationem Breviarii obligati hoc officium recitando satisfaciunt, si ecclesiæ reliquiam possidenti addicti sint; secus, non (20 nov. 1677). Dies ad celebrandum officium in honorem alicujus reliquiæ insignis concessum non debet esse dominica (S. R. Cong. 3 junii 1662). Si in honorem ejusdem sancti jam fiat unum officium duplex, aliud duplex institui non potest ratione reliquiæ (15 febr. 1659).

ARTICULUS TERTIUS.

DE PRÆCIPUORUM ECCLESIE FESTORUM NUMERO ET INSTITUTIONE.

In tres classes naturaliter dividuntur festa ab Ecclesia instituta et celebrata; alia quippe habent pro objecto Deum aut Christum, alia beatissimam virginem Mariam, et alia cæteros sanctos.

§ I. — De præcipuis Festis in honorem Dei et Domini nostri Jesu Christi institutis.

1° *Dominica*, sabbato veteris Legis substituta, de qua sufficienter diximus agendo de tertio Decalogi præcepto.

2° *Adventus*. Annus ecclesiasticus a prima dominica Adventus incipit: Adventus vero, sic dictus quia præcedit adventum Domini nostri Jesu Christi in mundum, id

est Nativitatem ejus, initium habet die dominica quæ festo S. Andreae proxima est, ac proinde a die 27 novembris ad 3 decembris: quatuor semper complectitur dominicas. *Benedictus XIV*, Inst. 11, n. 7, affirmat ejus institutionem ad sæculum sextum referendam esse et S. Gregorio Magno adscribendam. In Sacramentario *S. Gregorii* quatuor dominici dies Adventus nominantur, quibus deinde in aliquibus locis quintus et sextus accesserunt, ut in ritu Mozarabico, in ritu Ambrosiano, et in religiosis Ordinibus: tunc Adventus incipit dominica post festum S. Martini, et olim dicebatur Quadragesima S. Martini; per plura enim sæcula abstinencia a carnibus erat præscripta, et jejunium in usu generali erat usque ad duodecimum sæculum, modo ad devotionem, modo ex præcepto, sicque adhuc viget apud Græcos.

Nunc in tota Ecclesia Latina, exceptis quibusdam religiosis Ordinibus, obligatio abstinencia et jejunii cessavit, etiam in Mediolanensi ecclesia, quæ tamen suum ritum incipiendi Adventum dominica post festum S. Martini retinuit. *Gloria in excelsis* et *Te Deum* supprimuntur in Missa et officio de tempore, et adhibetur color violaceus.

3° *Nativitas Domini*. *S. Aug.*, Epist. 55, de more hoc festum die determinato celebrandi ut recepto et antiquo loquitur. *S. Chrysost.*, Sermone de Christi Nativ. 33, ait Romanos ex antiqua traditione hanc sanctam Nativitatem die 25 decembris celebrare, et illius notitiam ad Græcos transmisisse. *Benedictus XIV* ostendit hanc festivitatem ex antiquissima traditione in Occidentali Ecclesia die 25 decembris jam celebratam, in quarto sæculo transisse ad Græcos, qui huc usque illius memoriam faciebant die Epiphaniæ. Romani facile potuerunt cognoscere, ex publicis commentariis quibus recensio sub Augusto facta continebatur, quo præcise die natus esset Salvator mundi, ut optime notat *S. Chrysost.* Valde igitur credibile est esse diem 25 decembris.

Maxima hæc solemnitas incipit a Laudibus vigiliæ, quæ sunt de ritu duplici aut semiduplici: officium nocturnum cum solemnitate celebratur, et quilibet sacerdos

habet facultatem tres dicendi Missas, quod olim fieri solebat in magnis solemnitatibus, ut in Tractatu *de Eucharistia* notavimus; et allegatio triplicis nativitatis Christi, in sinu Patris, in utero matris et in cordibus nostris, honorandæ, motivum ternæ illius celebrationis fuisse nullo modo videtur.

4° *Circumcisio*. In codice sacramentorum Ecclesiæ Romanæ a venerabili *Thomasio* cardinali edito, quem *Bened. XIV*S. Leoni Magno et prædecessoribus ejus tribuendum esse putat, in calendario Romano abhinc nongentis annis et amplius scripto, et in corpore juris canonici, nempe in Decreto, 3^a part., dist. 3, can. 1, hoc festum appellatur Octava Nativitatis Domini; sed, cum ex Evangelio constet eum die octavo fuisse circumcisum, erat simul festum Circumcisionis. Unde in Martyrologio Romano sic annuntiatur: *Circumcisio D. N. J. C. et Octava Nativitatis ejusdem*; in Decretal. l. 2, tit. 91, cap. 5, simpliciter dicitur *Circumcisio*. *Bened. XIV* æstimat et probat hoc festum ante finem quarti sæculi fuisse institutum. Et quoniam eodem die gentiles festum profanum et valde turpe Jano et Streniæ deæ dicabant, viri mulieribus et feminæ virilibus personis susceptis, comessationes et aleas agitabant, velut insani currebant, etc., fideles ad ecclesias convocabantur, et jejunium cum oratione miscentes, ante nonam nihil comedebant.

5° *Epiphania*, græce Θεοφάνεια, id est, Dei manifestatio. Tres manifestationes Christi in eo die simul honorantur, videlicet manifestatio Magis, et, in eorum personis, gentibus; manifestatio Judæis, cum, eo suscipiente baptismum a Joanne, vox de cælo dixit: *Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite*; et manifestatio divinitatis ejus discipulis in Cana Galilææ, quando aquam mutavit in vinum. Certum est hanc festivitatem semper fuisse celebrem in utraque Ecclesia, Orientali scilicet et Occidentali, ac ipsius institutionem ad Apostolos, juxta quosdam, et saltem ad tertium sæculum ascendere. In ea, post evangelium, solemniter annuntiatur populo quo die hoc anno celebrandum sit Pascha Domini.

6° *Festum sanctissimi Nominis Jesu.* Mos erat apud Judæos nomen imponendi puero in ipsamet circumcisiōnis solemnitate, octavo die, ut patet exemplo Joannis Baptistæ, de quo legitur, Luc. i, 59: *Et factum est in die octavo, venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam, etc.*; et cap. ii, 21, de Christo habetur: *Postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus.* Sanctissimum illud nomen ab Angelo prænuntiatum, qualitatem Salvatoris exprimit; omnibus est venerabile, et in illo omne genu flectitur, *cælestium, terrestrium et infernorum*, Philip. ii, 10. S. Bernardinus Senensis, anno 1444 mortuus, zelo pro conversione peccatorum flagrans, et pœnitentiam in Italia prædicans, ut compunctionem cordium excitaret, instituit ut, sacra concione habita, oculis auditorum exponeretur tabella in qua radiatum nomen Jesu depictam erat. Quidam hujusmodi cultui resisterunt, alii illum approbaverunt. Postea Sedes Apostolica illum approbavit cum officio pro tota S. Francisci familia, ad quam S. Bernardinus Senensis pertinebat, et anno 1721, die 29 nov., pro universali Ecclesia, et statuit hoc festum dominica secunda post Epiphaniam celebrandum fore.

7° *Quadragesima*, quæ ad Apostolos ascendit, et tanquam præparatio ad magnum Paschatis festum fuit instituta. De illa fusius agemus ubi de jejuniō. Tres eam præcedunt dominicæ, Septuagesima, Sexagesima et Quinquagesima, in quibus Ecclesia fideles ad pœnitentiam præparare intendit, bacchanalibus tunc grassantibus opponens signa tristitiæ in suis vestibus et ornamentis, in cantibus et cæremoniis, et in officiis suis ad memoriam revocans quæ Deus contra Adamum peccatorem, contra terræ incolam tempore Noe, et contra Sodomitas gessit.

8° *Dominica Palmarum.* Constat, ex S. Joanne, XII, 6, Jesum venisse Bethaniam *ante sex dies Paschæ*, id est, die sabbati in quo ramos cædere non licebat: in crastinō die, dominicæ nostræ respondentem, venit Hierosolimam,

et turba multa *acceperunt ramos palmarum, et processerunt obviam ei, et clamabant: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israel.*

In memoriam triumphalis hujus Christi ingressus in Jerusalem sollemnis instituta est processio quæ in usu est saltem a quinto sæculo in Ecclesia Orientali, et ab octavo in Occidentali, juxta *Græcolas*: in ea deferuntur palmæ quas celebrans benedicit et distribuit clericis, nobilibus et magistratibus, qui a digniore ad ultimum successive veniunt, duo genua coram celebrante flectunt, palmas ab eo accipiunt, manum ejus et ipsam palmam in una parte deosculantes. Mulieres, si veniant, palmam tantum deosculantur. Cenomani palmæ a celebrante vel ab Episcopo, si sit præsens, benedicuntur, et postea clericis et quibusdam tantum laicis in choro assistentibus per nonnullos clericos distribuuntur. Cæteri fideles eas tenent manibus benedicendas.

Hymnus *Gloria, laus et honor*, etc., qui in dicta processione canitur, et initium carminum a *Theodulpho*, Aurelianensi Episcopo, in nono sæculo compositorum, ut a pueris in die Palmarum canerentur, reperiuntur inter multa ejusdem auctoris carmina, lib. 2, § 3, in Bibliotheca Patrum, t. XIV, p. 37. Fertur *Theodulphum*, ab imperatore Ludovico Pio Andegavis in carcere detentum, hunc hymnum a se compositum cecinisse dum imperator in die Palmarum processioni assistens, prope carcerem transiret, et idcirco veniam ab illo obtinuisse. Vide *Bened. XIV*, de Dominica Palmarum, n. 18.

A dominica Palmarum ad dominicam in Albis quodlibet officium occurrens, post quindenam paschalem transfertur in diem festo duplici aut semiduplici non impeditum: si esset festum in populo, solum transferretur officium, remanente obligatione abstinendi ab operibus servilibus, et Missam audiendi, excepto Parasceve in quo non est obligatio audiendi Missam quæ celebrari non potest, nec assistendi officio hac die celebrato, quia non est proprie missa, nec per se de præcepto; in eo casu indulgentia in feriam secundam post dominicam in Albis

transfertur cum officio et feriatiōe, quia hæc feria tali anno censetur dies propria festi et habet privilegium quodvis officium translatum et omnia officia in dictam feriam occurrentia removendi, modo non sint altioris gradus. In cæteris diebus in quibus remanet obligatio feriandi, indulgentia cum solo officio non transfertur, ut S. Cong. Rit. declaravit 2 julii 1614, et tenent omnes auctores.

9° *Officium tenebrarum.* Hoc officium recitatur vel cantatur quando sol tres partes diurni cursus absolvit, et non ante: dicitur *tenebræ*, quia olim in medio tenebrarum noctis habebatur, vel quia nunc sub vespera absolvitur. Incipit absolute, sine *Domine*, *labia mea aperies*; *Deus in adiutorium*, *Gloria Patri*, *Invitatorio*, etc.; et hæc forma quæ ex antiquo more officium nocturnum recitandi fuit conservata, ad plangendam Christi passionem et mortem maxime convenit. Quindecim in triangulari candelabro ponuntur cerei flavi coloris, quorum unus post finem cujuslibet psalmi exstinguitur, ad significandum discipulos Christi unum post alium magistrum suum dereliquisse. Ultimus ad canticum *Benedictus* post altare defertur, absconditur, et, finito officio, exstinguitur. Completa oratione *Respice, quæsumus*, fit fragor et strepitus aliquantulum, et populus discedit. Superior manu percutit librum aut scabellum, et omnes clerici idem faciunt; non vero laici. Hic fragor spiritualiter significat commotionem naturæ in morte Christi. Apud nos solus Superior vel chori præses fragorem facit.

10° *Feria quinta in cæna Domini.* Hæc feria omni tempore fuit celebris; in ea enim 1° pœnitentes publici olim ante Missam solemniter reconciliabantur ab Episcopo; 2° imperatores christiani, exemplo Ecclesiæ ducti, indulgentiam concedentes captivis, eos solvebant a vinculis; 3° celebratur institutio sanctissimæ Eucharistiæ: ex pluribus S. Cong. Rit. decisionibus, unus celebrat et omnes sacerdotes sacram synaxim de manu ejus suscipiunt; 4° fit sollemnis consecratio S. Chrismatis, olei catechumenorum et olei infirmorum; 5° sanctissimum Sacra-

mentum processionaliter defertur ad locum ubi usque ad posteram diem asservatur; 6° lavantur in cathedralibus et in aliis quibusdam ecclesiis pedes duodecim pauperum (in Ecclesia Romana tredecimi, quod sat difficile explicat *Bened. XIV*), ad exemplum Christi qui humilitatis causa lavit pedes discipulorum eisque mandavit ut idem facerent; 7° denudantur altaria, ad significandum Christum per lapidem altaris representatum, in cruce fuisse nudum; 8° sonus campanarum, dicto hymno *Gloria in excelsis*, suspenditur usque ad initium ejusdem hymni in sabbato sancto, et interea fit strepitus per aliquod ligneum instrumentum, ut mos fuit faciendi in primis Ecclesiæ sæculis. Silentium campanarum mystice exprimit silentium Apostolorum, qui, relicto Christo, abierunt.

11° *Feria sexta in Parasceve.* Parasceve apud Græcos idem sonat ac præparatio, et sic vocabatur dies immediate præcedens sabbatum, quia in illa parandi erant cibi in sabbato sumendi. Cum in ea die Christus passus, crucifixus et mortuus fuerit, viri Apostolici eandem passionem et mortis Christi memoriæ specialiter consecraverunt, retento nomine eo tempore et Evangeliiis usitato.

In hac die qua recolitur Christus ut mortuus, 1° non celebratur Missa proprie dicta, sed tantum Missa præsanctificatorum; 2° cantatur vel recitatur Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Joannem; 3° pro diversis Ordinibus Ecclesiæ, et etiam pro iis qui non sunt de Ecclesia, ut sunt schismatici, hæretici, Judæi, pagani, specialiter oratur, ad expressius significandum Christum pro omnibus mortuum esse: ante orationem pro Judæis omittitur *Oremus* et *Flectamus genua*, quia, ait Alcuinus, auctor noni sæculi, Judæi flexis genibus illuserunt Christo; 4° sollemnis adoratio crucis fit sequenti modo: crux, cum imagine Christi in ea affixi, super pulvinum violacei coloris deponitur; celebrans, depositis calceamentis, manibus junctis et demissis oculis, in certa a cruce distantia se constituit, duobus genibus flexis et inclinato capite, crucem adorat, mente vel ore secreto dicens: *Adoramus*